

УДК 81'37:82

ТЕКСТ І СУЧАСНІСТЬ. ЖИТТЄВА ПОЗИЦІЯ „ПРАВО НА ЖИТТЯ”

Галина Володимирівна Швець

halyna.shvets@ukr.net

Кафедра іноземних мов

Львівський інститут економіки і туризму
Вул. Менцинського, 8, 79007, м. Львів, Україна

Анотація. Обґрунтовується важливість та доцільність аналізу тексту з погляду життєвої позиції „право на життя”, зокрема „про-життєвої позиції”. Основними методами дослідження є спостереження та порівняння. Важливість дослідження цього питання в Україні зумовлюється впливом позиції „право на життя” на майже усі галузі сучасної науки: філософію, культуру, соціологію, етику, зокрема біоетику, психологію тощо. Актуальність дослідження полягає у: потребі визначення поняття особи та її відображення в сучасних текстах; потребі дослідження нового літературного явища – „життєствердної / життєзаперечної літератури” – у системно-жанрово-стильовому плані; потребі виявлення нових жанрових модифікацій, взаємодії жанрів, літературних родів, різних національних літератур та текстів, формування жанрових систем у літературознавчому дискурсі ХХІ століття.

Ключові слова: життєва позиція, позиція „право на життя” / „право на смерть”, „про-життєва позиція” / „за життя”, аборт, дітовбивство, евтаназія, смертна кара, самогубство, життєствердна / життєзаперечна позиція.

*I am on the side of the unregenerate who affirm the worth of life
as an end in itself, as against the saints who deny it.*

Oliver Wendell Holmes, Jr.

*It isn't that they can't see the solution.
It's that they can't see the problem.*

G. K. Chesterton

Навколишній світ змінюється щодня. Одні проблеми знаходять розв'язок, але натомість з'являються нові ситуації, й важко знайти з них вихід. Ще важче спрогнозувати можливості протікання тої чи іншої проблеми і її впливу на майбутнє не лише окремої нації, а й

людства загалом. Людина, живучи в сучасному світі, часто ставить перед собою питання:

- яка важливість життя;
- чому надати перевагу – найважливішому чи другорядному, корисному чи шкідливому?

Зрештою, всі пошуки зводяться до створення певних цінностей, переконань, світогляду, а відтак формується певна життєва позиція.

Суспільне середовище, потреби, інтереси, цінності, ціннісні орієнтації, соціальні норми зумовлюють формування та існування життєвої позиції особистості. Що стосується **життєвої позиції** – це орієнтація особистості у навколишньому світі та середовищі, у тому числі ціннісна орієнтація, її ставлення до інших людей, готовність до здійснення певних дій, форми і способи цього здійснення.

Процес формування життєвої позиції особистості включає в себе великий комплекс умов та процесів, серед яких:

- засвоєння особистістю певного світогляду, різноманітних знань;
- вироблення переконань;
- розвиток міжособистісних відносин [1, с. 314].

Лі М. Сілвер, професор молекулярної біології Принстонського університету, в книзі „Переробляючи Едем: клонування у чудовому новому світі” подає своє бачення й розуміння зачаття та ембріону. Він пише, що яйцеклітина запліднюється, але більшість ембріонів гинуть, проходячи крізь матку, так і не прикріпившись до її стінки. Ембріон, який прикріпився, повільно перетворюється у плід. Пошук відповіді на запитання „Коли починається життя?” Лі М. Сілвер залишає за читачем. Сам професор надає перевагу термінові між 24 і 26 тижнями, коли плід стає видимим і прослуховується мозкова діяльність, плід уже має свідомість і відчуває біль [19].

У відповіді Лі М. Сілверу, який намагався заперечити, що людський ембріон є людською істотою, Патрік Лі (професор біоетики францисканського університету Стьюбенвілл) та Роберт П. Джордж (професор юриспруденції Маккормік та директор програми Джеймса Медісона в Принстонському університеті) пишуть: „Чи термін „людський ембріон” вказує на щось відмінне від людини (як-от терміни „крокодил”, „вата” і „камінь” – або навіть такі терміни, як „людська печінка” чи „людський ніготь”, – належать до речей, відмінних від людини), чи цей термін стосується людини на певному етапі розвитку (як терміни „дитина”, „підліток” і „дорослий” характеризують стадії розвитку)?” [14].

Спiрне питання життя i смертi, визначення поняття особи є предметом вивчень бiологiв, бiоетикiв, фiлософiв та юристiв. Так, питання цiнностi життя виступає ключовим поняттям у дослiдженнях британських вчених Д. Гудiнга та Дж. Леннокса. У працi „Людина та її свiтогляд: для чого ми живемо, i яке наше мiсце у свiтi” вони замислюються над питанням аборту (чи є ненароджена дитина людиною?) та дiтовбивства (чи воно правомiрне з погляду моралi?) [4, с. 197]. Учені стверджують, що „цiннiсть людського життя не можна ставити в залежнiсть вiд природних якостей i обдарованостi людини” [4, с. 200], вона „полягає в самому життi. Вона є об’єктивна” [4, с. 203].

Мета нашого дослiдження – розглянути життєву позицiю „право на життя” й обґрунтувати доцiльнiсть аналізу тексту з погляду життєвої позицiї „право на життя”.

Нашi головнi завданнями такi:

1) розглянути стан вивчення та аналізу тексту з позицiї „право на життя” в Україні та свiтi;

2) подати основнi термiни та поняття;

3) обґрунтувати важливiсть та доцiльнiсть аналізу тексту з погляду життєвої позицiї „право на життя”.

Предметом дослiдження виступає життєва позицiя „право на життя”.

Важливiсть дослiдження цього питання в Україні зумовлюється впливом позицiї „право на життя” на майже всi галузi сучасної науки: фiлософiю, культуру, соцiологiю, етику, зокрема бiоетику, психологiю тощо.

Щодо актуальностi дослiдження, можна видiлити такi фактори:

- потреба визначення поняття особи та її вiдображення в сучасних текстах;

- потреба дослiдження нового лiтературного явища – „життєствердної / життєзаперечної лiтератури” – у системно-жанрово-стильовому планi;

- потреба виявлення нових жанрових модифiкацiй, взаємодiї жанрiв, лiтературних родiв, рiзних нацiональних лiтератур та текстiв, формування жанрових систем у лiтературознавчому дискурсi ХХI столiття.

На нашу думку, яблуком розбрату сучасного суспiльства є позицiя „право на життя” (right to life standpoint), зокрема „про-життєва позицiя” (pro-life). Концепцiя „право на життя” виступає центральним поняттям у дебатах на такi теми, як смертна кара, евтаназiя та аборт. Серед названих резонансною є проблема абортiв.

Одним з важливих і найбільш спірних питань сучасності, яке турбує науковців, є питання життя, а саме: коли починається людське життя? Наступні протиріччя стосовно абортів виникають щодо проблеми визначення особи: чи нею є ненароджена дитина, розумово відстала людина? Саме ці питання розділяють учасників про-життєвої кампанії та учасників руху за право абортів, а також противників евтаназії.

Продовжуючи тему життя, його цінності та важливості для кожної людини та суспільства в цілому, постають інші проблеми. Так, дебати тривають щодо таких тем, як смертна кара, евтаназія і самогубство. Основним протиріччям тут виступають питання: чи має хтось право позбавляти життя іншу людину навіть, якщо вона скоїла важкий злочин? чи етично та морально виправдано вбивати, навіть у тому випадку, коли людина смертельно хвора і терпить муки? чи може сама людина вирішувати, коли і як їй померти?

У світовій історії підписано немало договорів, конвенцій, хартій, які захищають право на життя. Воно гарантується багатьма законами, зокрема в Україні – Конституцією: „Стаття 27. Кожна людина має невід’ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов’язок держави – захищати життя людини” [7, с. 9]. Питання захисту життя, поняття особи, моралі, базових прав людини, свободи вибору посідають важливе місце в сучасній філософії та науці. Однак наукового аналізу тексту та досліджень у галузі літератури з погляду позиції „право на життя” обмаль. Право на аборт та репродуктивні права жінок часто згадуються у філософських працях, але трактуються переважно з феміністичних позицій, часто ігноруючи етичний, релігійний та психологічний аспекти.

Сучасні дослідники України та країн пострадянського простору (М. Моклиця „Покритка в творчості Шевченка: психоаналітична інтерпретація” [11], О. Лабащук „Дослідження сучасної фольклорної традиції: антропологічний підхід” [9], „Материнський меморат як тематичний різновид неказкової прози” [10], Є. Грицак „Дитина в українських народних повір’ях” [2], Н. Заглада „Побут селянської дитини: Матеріали до монографії с. Старосілля” [6], З. Кузеля „Дитина в звичаях і віруваннях українського народу” [8], М. Грушевський „Дитина в звичаях і віруваннях українського народу” [3] та інші) часто звертаються до образу дитини та матері, питання материнства / батьківства, але й досі не було повного й чіткого дослідження образу ненародженої дитини чи питання материнства / батьківства саме з точки зору позиції „право на життя”.

Доктор Джеф Колозе (Дейтон, штат Огайо) у численних працях показує, як питання про-життєвої позиції (аборт, дітовбивство та евтаназія) висвітлюється в американській літературі. У своїй книзі „Етичний аналіз зображення абортів в американській літературі (Драйзер, Хемінгуей, Фолкнер, Дос Пассос, Бротіган та Ірвінг)” [17] Дж. Колозе виділяє шість етичних аспектів питання абортів з погляду іудаїзму, католицизму, протестантизму. Науковець розглядає проблему сприйняття ненародженої дитини як агресора проти своєї матері, визначає наявність у ненародженої дитини „можливого” чи „справжнього” життя, аналізує категорії „сформованого” і „несформованого” плоду. Основним етичним аспектом дослідження автор ставить питання „вселення душі” (ensoulment).

Однак він зупиняється лише на проблемах абортів, дітовбивства та евтаназії, тоді як питання смертної кари залишається невивченим. Окрім того, дослідження доктора Колозе проводиться на матеріалах уривків, де описується аборт, зокрема, у творах Драйзера, Хемінгуея, Дос Пассоса, Фолкнера, Бротігана й Ірвінга та інших неканонічних писаннях двадцятого століття. Звісно, україномовні тексти ним не опрацьовувалися.

Пояснимо основні терміни та поняття, необхідні для подальшого їх розуміння і правильного трактування.

Термін „**про-життєвий**” (**pro-life**) / „**за життя**” описує політичне та етичне протистояння абортів за бажання/вибору жінки і підтримку його правової заборони або обмеження. Ю. Підлісний, П. Гусак – доктори філософії; З. Городенчук – к.м.н, лікар акушер-гінеколог; В. Фіялковський – медик-гінеколог; О. Кука – біолог, фізіолог; Дж. Колозе – доктор філософії, викладач англійської мови та літератури й інші науковці різних галузей науки, об’єднані в Університетський Факультет за Життя (UFFL) [12], вважають, що плід та ембріон є особою, а відтак має право на життя. Стосовно питання абортів учасники про-життєвої кампанії (надалі називатимемо їх „**про-лайферами**” (дослівно – „той, хто за життя”)) протистоять учасникам про-вибірної кампанії (далі – „**про-чойсери**” (дослівно – „той, хто за вибір”)), які обстоюють репродуктивні права жінок. Під терміном „**репродуктивні права**” (**reproductive rights**) розуміємо юридичні права та свободи, що стосуються репродукції та репродуктивного здоров’я.

Термін „**про-вибірний**” (**pro-choice**) / „**за вибір**” описує політичну та етичну позицію, за якої жінка має право доносити дитину чи перервати вагітність. Фізичні особи й організації, які

підтримують ці позиції, утворюють *рух за право аборту (pro-choice movement)*. „Про-чойсери” також відомі як „антилайфери” („*anti-lifers*”, дослівно „проти життя”), а рух – „антижиттєвий” („*anti-life*”).

Фраза „право на життя” (*right to life*) означає переконання в тому, що людина має невід’ємне право на життя (зокрема, людину не може вбити інша людина). Одним з перших документів, у якому згадується ця фраза, є „Загальна декларація прав людини”, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. [5]. Цей термін – риторичний прийом у дискусії про аборти, який використовується „про-лайферами”. Протилежним терміном є „право на смерть” (*right to die*), який пов’язується з ідеєю, що тіло і життя належить самій людині, й вона має право розпоряджатися ними на власний розсуд. Обидва терміни походять з енцикліки „Євангеліє життя” Папи Іоана Павла II: „21. Така ситуація, з її світлом і тінню, повинна змусити нас усіх зрозуміти, що перед нами – величезне і драматичне зіткнення між добром і злом, життям і смертю, „культурою смерті” і „культурою життя” (переклад наш. – Г. Ш.) [16].

Найбільш спірним питанням є питання абортів. **Аборт** – це „штучно спричинене переривання вагітності з метою знищення ембріону чи плоду” [13, с. 6]. Терміном для позначення суперечок щодо морального та законного статусу переривання вагітності є **дискусія про аборти (abortion debate)**. Дві головні групи, залучені до дискусії, – про-життєвий та про-виборний рухи. „**Постабортним синдромом**” (**ПАС**) („*post-abortion syndrome*” (**PAS**)) називають несприятливі емоційні реакції, які вважаються наслідками аборту. Законодавство, яке стосується здійснення аборту, відоме як **абортивний закон (abortion law)**, забороняє або обмежує можливість здійснення аборту. Найважливішою судовою справою, що стосувалась проблеми абортів у США, стала справа Роу проти Вейда (*Roe v. Wade*), під час якої була прийнята історична постанова Верховного суду 1973 р., що обґрунтувала право жінки на аборт згідно з конституційним „правом на таємницю приватного життя” [18].

Опозицією до аборту, заснованою на фемінізмі, яка одночасно підтримує права жінок і плоду, є **про-життєвий фемінізм (pro-life feminism)** [15].

Дітовбивство (infanticide), на відміну від аборту, це „вбивство немовляти, передусім батьками чи за їхньою згодою” [13, с. 847].

Евтаназією вважається „дія чи практика спричинення (або прискорення) смерті особи, яка мучиться через невиліковне захворювання” [13, с. 634], на задоволення прохання хворого в

безболісній або мінімально болісній формі. Влучне визначення терміна „евтаназія” пропонує Папа Іоан Павло II: „65. ...Евтаназія – це дія або бездіяльність, що за своєю природою чи наміром виконавця спричиняє смерть з метою уникнути будь-якого страждання” (переклад наш. – Г. Ш.) [16]. Евтаназія також відома як: смерть / самогубство за сприянням лікаря (physician-assisted death / suicide), самогубство за сприянням іншої особи (assisted suicide), убивство з милосердя (mercy killing).

Серед прихильників евтаназії щораз більшої популярності набуває *суїцидальний (suicide tourism)*, або *евтаназійний, туризм (euthanasia tourism)*. Це форма туризму, що асоціюється з про-евтаназійним рухом, який організовує подорожі потенційним кандидатам-самогубцям у кілька місць, де дозволяється евтаназія, з надією заохочення декриміналізації цієї практики в багатьох частинах світу. Евтаназійний туризм відомий також як „*туризм смерті*”.

Однією з актуальних проблем сучасності є **самогубство (суїцид)**. Це „самостійне позбавлення себе життя” [13, с. 1571], спричинене своєю безпосередньою, умисною і бажаною дією; усвідомлений акт самоусунення з життя під впливом гострих психотравмуючих ситуацій, при яких власне життя як вища цінність втрачає сенс.

Смертна кара як вид „покарання за серйозний злочин” [13, с. 238] віддавна досить широко використовується в державах, які належать до різних регіонів та цивілізацій планети.

За останні 50 років через поліпшення умов життя та збільшення можливостей для подорожей, членство країн у світових організаціях, комп’ютеризацію, глобалізацію загалом, життєву позицію „право на життя”, зокрема „про-життєву позицію”, підтримує або відкидає щораз більша кількість людей. Життєва позиція „право на життя” як спосіб показу сучасного суспільства та проблем сьогодення використовується багатьма представниками культури. Серед них:

▪ **Письменники:** Е. Хемінгуей („Гори як білі слони”), В. Фолкнер („Дикі пальми”), Р. Бротіган („Аборт. Історичний романс 1966”), Дж. Ірвінг („Правила виноробів”), Дж. Піколт („Крихка душа”), Ч. Стівенс („Викрадена”), М. Рейнолдс („Занадто швидко для Джефа”), В. Сароян („Сумна історія”) – США; І. МакЕван („Амстердам”) – Англія; Л. Абулела („Додому добирайся самотужки, Трейсі”) – Судан; Д. Аль-Амір („Рецепт лікаря”) – Ірак; Т. Недреас („Ніщо не росте при місячному сяйві”) – Норвегія; Г. Бекмен („Мія сама”) – Швеція; М. Арбатова („Аборт від нелюба”),

О. Татарінова („Сексопатологія”), С. Василенко („Ген смерті”), Н. Суханова („Делос”) – Росія; Ю. Клен („Акація”), У. Самчук („Марія”), О. Гончар („Собор”), Л. Тарнашинська („Ненароджена Марта”), О. Забужко („Сестро, сестро”), Л. Романчук („Софія”), О. Печорна („Грішниця”) – Україна.

▪ **Драматурги:** Л. Хенсберрі („Родзинка на сонці”), Ю. О’Ніл („Аборт”) – США; Б. Нотон („Алфі”) – Англія.

▪ **Поети:** Дж. Беггот („70 градусів у грудні”), Р. Дав („Материнська любов”), Дж. Біті („Спроба абортую моєю матір’ю”), Г. Брукс („Матір”), Д. Рендалл („До убивць з милосердя”), Е. Секстон („Аборт”) – США; Е. Браунінг („Рабиня-втікачка біля Пілгрим Пойнт”) – Англія.

▪ **Автори текстів пісень:** Tech N9ne („Справжній убивця”), гурт „DC Talk” („Діти можуть жити (без цього)”), гурт „Creed” („В Америці”), гурт „Shinedown” („45”), гурт „Oceana” (альбом „Birth.Eater”) – США; Johnnyboy („Нерождённый”) – Литва; О. Дубова („Нерождённые дети России”), О. Арефьева („В беленьких перчаточках”), С. Копилова („Разговор с мамой”, „Близнецы”), Є. Гудухін („Малыш”), гурт „Ради славы” („Снова плачут дожди”), гурт „Открытое небо” („Не убивай”), гурт „Точка вечности” („Аборт”), гурт „Ритм дорог” („Аборт”), гурт „Стёртые Лица” („Аборт”) – Росія; гурт „Крик Душі” („Ненароджений син”), Іван Пилипець („Збережи життя”), гурт „Антитіла” („Невидимка”) – Україна.

▪ **Автори-сценаристи:** Дж. Ірвінг („Правила виноробів”), Т. Солондз („Паліндроми”), Е. Шеллі („Офіціантка”), П. Воллес, Е. В. Воллес, Н. Савока, С. Нанус, І. М. Кінг („Якби ці стіни заговорили”) – США; М. Лей („Вера Дрейк”), Б. Нотон („Алфі”) – Англія; Муралі К. Таллурі („2:37”) – Австралія; А. Г. Монтеверде, П. Мійон, Л. Северіно („Белла”) – Мексика; А. Аменабар („Море у мені”) – Іспанія; К. Мунгіу („4 місяці, 3 тижні та 2 дні”) – Румунія; К. Таверньє, К. Шаброль („Жіноча історія”) – Франція; О. Негін, А. Звягінцев („Вигнання”) – Росія; О. Піщикова („Біль янголів”) – Україна.

▪ **Художники / Фотографи:** Г. Альберро, А. Аршанські, Дж. Джармон, Дж. Чамаа, Р. Мейсон, Б. Вокер, One Nation Under God (С. Кройшер), С. Сенсор, В. Маунтин, Дж. Оуклі-Делаплант, З. Шатті, К. Френч, Дж. Хаєт, К. Сновбек, А. Хедден, К. Фалк, Б. Стівенс – США; Дж. Гейт, Е.-А. Куристан – Англія; Д. Картер – Канада; Г. Лавсан – Данія; Х. Доллер – Коста-Рика; Т. Васютіна – Росія.

Слід зауважити, що літераторів, які звертаються до тем з позиції „право на життя” (О. Забужко, О. Печорна, Л. Романчук, М. Арбатова, Дж. Грішем, Дж. Піколт, Ч. Стівенс, Л. Абулела, М. Рейнолдс та інші) можна віднести радше до белетристів, ніж до класиків. Це пояснюється тим, що термін „право на життя” набув особливого значення й поширився лише в другій половині ХХ століття.

Зважаючи на вплив життєвої позиції „право на життя” на світову культуру, вважаємо необхідним обґрунтувати важливість та доцільність аналізу тексту з погляду життєвої позиції „право на життя”, зокрема „про-життєвої” позиції.

Досі ні в Україні, ні в країнах пострадянського простору не було проведено вагомих досліджень у галузі літератури, автори яких проаналізували б зразки текстів, у яких показано життєствердну чи, навпаки, життєзаперечну позицію; не визначено конкретних критеріїв, завдяки яким можна було б визначити належність того чи іншого тексту до життєствердного чи життєзаперечного.

Наукова інтерпретація тексту з погляду позиції „право на життя” дасть змогу відповісти на такі питання: чи в творах української літератури описуються актуальні проблеми, які знаходять відображення в інших літературах? Яким чином питання життя, смерті, поняття особи відображаються в сучасних творах? Яка тема та мета „життєствердних / життєзаперечних” текстів? Який тип героя / антигероя зустрічається в таких текстах? Чи існують труднощі в писемному відтворенні певних питань (наприклад, поняття особи, зокрема уявлення про ненароджену дитину), які виступають в інших літературах або в інших формах? Чи відбулись мовні зміни у лексиці, граматичній побудові, синтаксисі, семантиці „життєствердного / життєзаперечного” тексту? Як можна інтерпретувати такий текст?

Отже, питання життя та проблема визначення особи – серед найважливіших і найбільш спірних питань сучасності. Життєва позиція „право на життя” має вагомий вплив не лише на світову культуру, а й відіграє значну роль у майже всіх галузях сучасної науки. Як показав аналіз, досліджень у галузі літератури та наукового аналізу тексту з погляду позиції „право на життя” в Україні обмаль. Вважаємо, що такий науковий аналіз є вагомим та доцільним, оскільки дає можливість виявити нові літературні явища ХХІ століття, такі як:

- „життєствердний / життєзаперечний” текст;
- тип героя / антигероя у таких текстах;

-мовні зміни у лексиці, граматичній побудові, синтаксисі, семантиці „життєствердного / життєзаперечного” тексту;
-інтерпретація „життєствердного / життєзаперечного” тексту.

1. *Губерський Л. В.* Філософія : навч. посіб. – 3-тє вид., стер. / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін. ; [за ред. І. Ф. Надольного.] – К. : Вікар, 2003. – 57 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
2. *Грицак Є.* Дитина в українських народних повір'ях / Є. Грицак. – Неопалима купина. – 1995. – № 5–6. – С. 95–96.
3. *Грушевський М.* Дитина в звичаях і віруваннях українського народу / М. Грушевський // Матеріали до українсько-руської етнології. – Львів, 1907. – Т. ІХ. – С. 262.
4. *Гудінг Д.* Людина та її світогляд: для чого ми живемо, і яке наше місце у світі / Д. Гудінг, Дж. Леннокс ; груповий перекл. з рос. зі звіркою з англ. оригіналом за заг. ред. М. А. Жукалюка. – К. : УБТ, 2007. – Т. 1. – 416 с.
5. Загальна декларація прав людини ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/ukr.pdf.
6. *Заглада Н.* Побут селянської дитини : матеріали до монографії с. Старосілля / Н. Заглада // Матеріали до етнології. – К., 1929. – 179 с.
7. Конституція України. – К. : Велес, 2011. – 48 с.
8. *Кузеля З.* Дитина в звичаях і віруваннях українського народу / З. Кузеля // Матеріали до україно-руської етнології. – Т. VIII.– Львів, 1906.
9. *Лабашук О. В.* Дослідження сучасної фольклорної традиції : антропологічний підхід / О.В. Лабашук // Вісник Львівського університету. Серія філол. Випуск 41. – Львів, 2007 – С. 284–291.
10. *Лабашук О. В.* Материнський меморат як тематичний різновид неказкової прози / О.В. Лабашук // Традиційна культура в умовах глобалізації: проблема збереження і оновлення етнічно-культурної спадщини : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 серпня 2008 року). – Харків : АТОС, 2008 – 278 с.
11. *Моклиця М.* Покритка в творчості Шевченка : психоаналітична інтерпретація / М. Моклиця // Слово і час. – 2000. – № 3. – С. 24–31.
12. 2010 UFL Membership [Electronic resource]. – Available at : <http://www.uffl.org/membershiplist.html>.
13. Black's Law Dictionary. 9th ed. Bryan A. Garner, ed. – St. Paul : West Group, 2009.
14. Embryonic Issues by Letters [Electronic resource]. – Available at : <http://www.nationalreview.com/articles/219059/embryonic-issues-letters>.
15. Equality in the Workplace (Summer 1998) / FFL (Feminists for Life) [Electronic resource]. – Available at : <http://www.feministsforlife.org>.
16. Evangelium Vitae Gospel of Life: Encyclical Letter on the Value and Inviolability of Human Life. His Holiness Pope John Paul II. March 25, 1995 [Electronic resource]. – Available at : http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/encyclicals/documents/hf_jp_ii_enc_25031995_evangelium-vitae_en.html.

17. *Koloze J.* An Ethical Analysis of the Portrayal of Abortion in American Fiction: Dreiser, Hemingway, Faulkner, Dos Passos, Brautigan, and Irving / Jeff Koloze. – Edwin Mellen Press, 2006.
18. *Roe v. Wade* – 410 U.S. 113 (1973) [Electronic resource]. – Available at : <http://supreme.justia.com/us/410/113/case.html>.
19. *Silver Lee M.* Remaking Eden: Cloning and Beyond in a Brave New World / Lee M. Silver. – New York : Avon Books, 1998. – 317 p.

ТЕКСТ И СОВРЕМЕННОСТЬ. ЖИЗНЕННАЯ ПОЗИЦИЯ „ПРАВО НА ЖИЗНЬ”

Галина Владимировна Швець

halyna_shvets@ukr.net

Кафедра иностранных языков

Львовский институт экономики и туризма

Ул. Менцынского, 8, 79007, г. Львов, Украина

Аннотация. Обосновывается важность и целесообразность анализа текста с точки зрения жизненной позиции „право на жизнь”, в частности „про-жизненной позиции”. Основными методами исследования являются наблюдение и сравнение. Важность исследования этого вопроса в Украине обусловлена влиянием позиции „право на жизнь” на многие области современной науки: философию, культуру, социологию, этику, в частности биоэтику, психологию и т.п. Актуальность исследования заключается в необходимости определения понятия личности и его отражения в современных текстах; необходимости исследования нового литературного явления – „жизнеутверждающей / жизнеотрицаемой литературы” – в системно-жанрово-стилевом плане; необходимости выявления новых жанровых модификаций, взаимодействия жанров, литературных родов, различных национальных литератур и текстов, формирования жанровых систем в литературоведческом дискурсе XXI века.

Ключевые слова: жизненная позиция, позиции „право на жизнь”, „право на смерть”, „про-жизненная позиция” / „за жизнь”, аборт, детоубийство, эвтаназия, смертная казнь, самоубийство, жизнеутверждающая / жизнеотрицаемая позиция.

THE TEXT AND MODERNITY. RIGHT TO LIFE STANDPOINT

Halyna Shvets

halyna_shvets@ukr.net

Department of foreign languages

Lviv Institute of Economy and Tourism

8 Mentsyns'koho Street, 79007, Lviv, Ukraine

Abstract. In the article the importance and feasibility of the text analysis in terms of right to life position, pro-life position in particular. The main research methods are observation and comparison. The importance of research on this issue in Ukraine is due to the influence of the right to life position in almost all areas of modern science: philosophy, culture, sociology, ethics, bioethics in particular, psychology and more.

The topicality of the research consists in: the need of the definition of a „person” and its reflection in modern texts; the need of examining new literary phenomenon - life-affirming / life-denying literature – in system, genre and style aspect; the need to identify new genre modifications, genres interactions, literary genres, different national literatures and texts, forming genre systems in literary discourse of the XXI century.

The author examines the state of research and analysis of the text from the perspective of the right to life position in Ukraine and abroad. The article shows that there is little research in the field of literature and scientific analysis of the text in terms of the right to life position in Ukraine. The author presents the basic terms and concepts. For example, pro-life, pro-choice, pro-lifers, pro-choicers, right to life, right to die, abortion, post-abortion syndrome (PAS), infanticide, euthanasia, suicide, death penalty and so on.

In conclusion, the author believes that such scientific analysis is promising, because it gives the opportunity to discover new literary phenomena of the XXI century. For example, life-affirming / life-denying text, type of hero / anti-hero of such texts, language changes in the vocabulary, grammatical construction, syntax, semantics of the life-affirming / life-denying text; interpretation of life-affirming / life-denying text.

Key words: life position, right to life, right to die, pro-life, abortion, infanticide, euthanasia, death penalty, suicide, life-affirming / life-denying standpoint.

References

1. Hubers'kyi L. V., Nadol'nyi I. F., Andrushchenko V. P. *Filosofia* [Philosophy]. Kyiv, 2003, 57 p. (in Ukrainian).
2. Hrytsak Ie. Dytyna v ukraïns'kykh narodnykh poviriakh [A child in Ukrainian folk beliefs]. *Neopalyma kupyna*, 1995, no. 5–6, pp. 95–96. (in Ukrainian).
3. Hrushevs'kyi M. Dytyna v zvychaiakh i viruvanniakh ukraïns'koho narodu [A child in the customs and beliefs of the Ukrainian people]. *Materialy do ukraïns'korus'koi etnolohii*, vol. IX. L'viv, 1907, p. 262. (in Ukrainian).
4. Gooding D., Lennox J. *Liudyna ta її svitohliad: dlia choho my zhyvemo, i iake nashe mistse u sviti* [Human and his/her worldview: why we live and what's our place in the world]. Kyiv, 2007, vol. 1, 416 p. (in Ukrainian).
5. Zahal'na deklaratsiia prav liudyny OON [The Universal Declaration of Human Rights]. Available at: http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/ukr.pdf. (accessed 5 October 2012). (in Ukrainian).
6. Zahlada N. Pobut selians'koï dytyny : materialy do monohrafii s. Starosillia [The life of the peasant child: Materials to the monograph of Starosillia village]. *Materialy do etnolohii*. Kyiv, 1929, 179 p. (in Ukrainian).

7. *Konstytutsiia Ukraïny* [The Constitution of Ukraine]. Kyiv, 2011, 48 p. (in Ukrainian).
8. Kuzelia Z. Dytyna v zvychaiakh i viruvanniakh ukraïns'koho narodu [A child in the customs and beliefs of the Ukrainian people]. *Materialy do ukraïno-rus'koi etnologii*. L'viv, vol. VIII, 1906. (in Ukrainian).
9. Labashchuk O. V. Doslidzhennia suchasnoï fol'klornoï tradytsii: antropologichnyi pidkhid [Studies of modern folk tradition: an anthropological approach]. *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriiia filol.* L'viv, 2007, no. 41. pp. 284–291. (in Ukrainian).
10. Labashchuk O.V. Materyns'kyi memorat iak tematychnyi riznovyd nekazkovoï prozy [Maternal memorates as thematic variety of non-fairy tale prose]. In: *Tradytsiina kul'tura v umovakh hlobalizatsii: problema zberezhennia i onovlennia etnichno-kul'turnoi spadshchyny* [Traditional culture in the context of globalization: the problem of maintaining and updating the ethnic and cultural heritage]. Abstracts of Papers of the International Scientific Conference. Kharkiv, 2008, 278 p. (in Ukrainian).
11. Moklytsia M. Pokrytka v tvorchosti Shevchenka : Psykhoanalytychna interpretatsiia [Pokrytka (unwed mother) in the works of Shevchenko: Psychoanalytic interpretation]. *Slovo i chas*, 2000, no 3. pp. 24–31. (in Ukrainian).
12. 2010 UFL Membership. Available at: <http://www.uffl.org/membershiplist.html> (accessed 5 October 2012).
13. *Black's Law Dictionary*. 9th ed. Bryan A. Garner, ed. St. Paul, 2009.
14. Embryonic Issues by Letters. Available at: <http://www.nationalreview.com/articles/219059/embryonic-issues-letters> (accessed 5 October 2012).
15. Equality in the Workplace (Summer 1998). FFL (Feminists for Life). Available at: <http://www.feministsforlife.org> (accessed 5 October 2012).
16. Evangelium Vitae Gospel of Life: Encyclical Letter on the Value and Inviolability of Human Life. His Holiness Pope John Paul II. March 25, 1995. Available at: http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_25031995_evangelium-vitae_en.html (accessed 5 October 2012).
17. Koloze Jeff. *An Ethical Analysis of the Portrayal of Abortion in American Fiction: Dreiser, Hemingway, Faulkner, Dos Passos, Brautigan, and Irving*. Edwin Mellen Press, 2006.
18. Roe v. Wade 410 U.S. 113 (1973). Available at: <http://supreme.justia.com/us/410/113/case.html> (accessed 5 October 2012).
19. Silver Lee M. *Remaking Eden: Cloning and Beyond in a Brave New World*. New York, 1998, 317 p.

Suggested citation

Shvets H. Tekst i suchasnist'. Zhyttieva pozytsiia “pravo na zhyttia” [The Text and Modernity. Right to Life Standpoint]. *Pytannia literaturoznavstva*, 2013, no. 87, pp. 348–360. (in Ukrainian).

Стаття прийнята до друку 15.02.2013 р.